

Naročnina listu: ...
 4 dni, četril leta 20 dni, mesечно ...
 v Sloveniji: Celo leto 140 dni. Inse-
 rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru,
 pri večkratnem inseriranju primeren popust.
 Pravišljivo sprejema naročnine, inserate
 in reklamacije.

*3. a. zgodovinsko društvo, Koroška št. 10
 Poljski izvod
 Maribor*

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
 Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru,
 Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
 govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
 Rokopisi se ne vračajo.
 Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
 Telefon interurban št. 115.

56. števil.

Maribor, dne 14. maja 1924.

Letnik XVI.

Leta 1919 — leta 1924.

V soboto, 10. maja, je dobil g. Marko Trifkovič, do-
 sedanji minister za izenačenje zakonov, od krone man-
 dat za sestavo koncentracijske vlade. Ob njegovem na-
 stopu so ga demokrati listi sprejeli z gostobesednim
 odobravanjem in hvalisanjem. »Jutro« ga je v svojem
 broju dne 11. maja pozdravilo kot enega najuglednej-
 ših članov radikalne stranke, kot enega najzmernejših
 radikalnih politikov, moža velikih osebnih vrlin, ki
 uživa pri prijateljih in nasprotnikih mnogo ugleda.
 Po »Jutru« je mariborski »Tabor« v svojem broju 13.
 maja Trifkoviču zatrobental slavo kot »enemu naj-
 uglednejših članov radikalne stranke.«

Pred petimi leti pa so Pribičevići demokratije dru-
 gače pisali o g. Trifkoviču. Koncem julija 1919 je dal
 Stojan Protič ostavko svoje vlade, ki je bila vlada široke
 koalicije. Kot vzroke je radikalni voditelj Stojan Protič
 med drugimi navedel tudi te: nesoglasje med njim in
 Pribičevićem, ministrom za notranje zadeve, katero se
 ni dalo odpraviti, marveč je naraščalo vedno bolj in
 bolj; način, kako se izvaja agrarna reforma, ne more
 najti njegovega odobrenja; hujskanje zoper Vatikan,
 uprizorjeno po demokratiških listih o priliki namerava-
 ne namestitve djakovskega duhovnika g. Akšamoviča
 kot djakovskega škofa, je zadelo na ostro grajo gospo-
 da Protiča.

Vladina kriza je bila začasno rešena s sestavo de-
 mokratiško-socialistične vlade pod predsedstvom Davi-
 doviča sredi avgusta 1919. Ta vlada pa ni prišla iz kri-
 ze, ker v začasnem narodnem predstavništvu ni imela
 večine. Čez mesec dni je morala dati ostavko. Početkom
 oktobra je dobil Marko Trifkovič mandat za sestavo
 koncentracijske vlade. Sestavil je bil svoj kabinet, v ka-
 terem bi naj od radikalov bili poleg Protiča med drugi-
 mi tudi Miša Trifunovič in dr. Ninčič, od Jugoslovan-
 skega kluba dr. Korošec in dr. Jankovič, od Hrvatov
 dr. Trumbić, dr. Drinković in dr. Krnić, od muslima-
 nov dr. Spaho. Trifkovič je že bil objavil svojo ministr-
 sko listino, toda takratni regent je ni hotel potrditi.

Vzrok nepotrditve Trifkovičevega kabineta je treba
 iskati v ogromnih intrigah, ki jih je Pribičević s svo-
 jimi demokratiškimi kompanjoni razpredel proti na-
 meravani vladi radikalov, Hrvatov, Slovencev in bosan-
 skih muslimanov. Takrat Trifkovič ni bil mož velikih
 vrlin, ki uživa pri prijateljih in nasprotnikih mnogo
 ugleda. Takrat so mu odrekli vse sposobnosti za vlad-
 danje in ga dolžili prevelike popustljivosti napram Slo-
 vencem in zlasti Hrvatom. Separatisti: to je še bila
 najblajša oznaka, s katero ga je takrat počastilo demo-
 kratsko časopisje, ki je trobilo v svet Pribičevićeva
 gesla. V Trifkovičevem kabinetu bi bila zastopana
 ogromna večina Srbov, Hrvatov in Slovencev, pa ven-
 dar ni smel vladati, ker je ta večina morala iz vrst
 Pribičevićeve demokracije slišati, da je država razdira-
 joč element. Tako je bilo početkom oktobra 1919.

In kako je danes? Trifkovič je poslušni oproda Pa-
 šiča, kojemu se je takoj pridružil po Protičevem poli-
 tičnem neuspehu. V sedanjih »nacionalni« koaliciji slu-
 ša poleg Pašiča tudi še Pribičevića. Kar mu ta dva za-
 ukazeta, pokorno izvrši. Dobil je nalog sestaviti kon-
 centracijsko vlado. Kot program tej vladi je določil
 točke, ki so za Hrvate in Slovence absolutno nespre-
 jemljive. Ost te svoje vlade je hotel obrniti proti tistim,
 ki so ga leta 1919 dvignili na površje: proti Hrvatom,
 Slovencem, po Protiču orientiranim Srbom. Sedaj ni bil
 v očeh Pašič-Pribičevićevih državotvorcev več sepa-
 ratist, mož za vlado nesposoben, marveč eden najugled-
 nejših, najzmernejših politikov, mož velikih osebnih
 vrlin, predmet spoštovanja pri prijateljih in naspro-
 tnikih. To je dokument za hinavščino, propalost in ko-
 rupcijo centralističnih državotvorcev.

Naša stranka je ostala dosledna. Kakor se je leta
 1919 držala svojega programa, tako se ga 1924 drži s
 pomnoženo in ojačeno doslednostjo. Leta 1919 je »Stra-
 ža« (br. 83, dne 15. decembra) o Pribičeviću in njegovih
 sodrugih-centralizatorjih zapisala to-le sodbo: »Od
 madžarskih državnikov, kakor sta bila Khuen in Tisza,
 se je Pribičević naučil tistih političnih manir, ki jih ho-
 če sedaj uveljaviti v Jugoslaviji, in tistih političnih me-
 tod, s katerimi si hoče v naši novi državi ohraniti moč
 brezobzirnega samodržstva. Zasnoval je demokratiško
 stranko. Odkar si je prilastil moč nad demokratiško za-
 jednico, je bilo obsojeno celo narodno predstavništvo
 na nedelavnost in politično smrt. Da bi se obrzlad Pribi-
 čević in njegova stranka kljub manjšini na vladnem
 prestolu, se bavi in ukvarja z mislijo: odgoditi parla-
 ment in vladati samodržno brez kontrole in ljudske
 volje, zastopane po svojih poslancih. V opravičenje te-
 ga demokratiško-socialističnega in nečuvno zahrbtnega
 dejanja psujejo demokratiška glasila Hrvate in Slo-
 vence s separatisti in republikanci, sebe pa hvalisajo
 kot edino državotvorne.« Ali ni to verna slika sedanje
 situacije, ako Pribičevićem demokratom pridenemo
 Pašičeve radikale?

Kakor leta 1919, tako tudi leta 1924 samodržci in
 fanatični centralizatorji nimajo večine v parlamentu.
 Ker pa tem ljudem »ni nikdar bila pri srcu država in
 njen dobrobit, marveč le oblast v tej državi in moč
 lastne stranke« (»Straža« dne 15. decembra 1919), ho-
 čejo kakor leta 1919 tudi sedaj odgoditi parlament ter
 vladati samodržno brez kontrole in ljudske volje. Vsled
 tega se kriza vlade in države vleče naprej ter se ne more
 priti do konsolidacije in do reda v naši državi.

Rešitev krize pa je mogoča edino le po parlamen-
 tarnem potu. Trifkovič je bil mandator krone samo 24
 ur: od sobote do nedelje popoldne. Vrniti je moral man-
 dat, ker ni dobil za svoj najvni ali boljše rečeno hu-
 dobní program večine v parlamentu. Tako se bo tudi
 godilo vsem sličnim poizkusom iz vrst koruptivnih cen-
 tralizatorskih samodržcev. V dobi demokracije mora
 vlada samo volja naroda, izražena v njegovi večini za-
 to morajo prej ali slej propasti. Svaka sila do vremenal
 To se bo obistinitilo tudi nad našimi centralističnimi
 nasilniki, ki odklanjajo idejo srbsko-hrvatsko-sloven-
 skega sporazuma ter z orožjem korupcije zatirajo nar-
 od. Narod pa je jačji kakor nasilniška koruptivna kli-
 ka. In v tem je rešitev za narod in državo.

Politični položaj.

Odgovor opozicije. Na Pašič-Pribičevićeve nakane,
 sestaviti koncentracijsko vlado, v kateri bi se za kakim
 kolikor toliko nevtralnim človekom skrivali vsi korup-
 cionisti in zagrizeni nasprotniki sporazuma, je opo-
 zicija takole odgovorila: »Opozicijski blok načelno spre-
 jema predlog o koncentracijski vladi. Ali preje nego
 preide v meritorno razpravljanje pogojev, ki so postavl-
 jeni za sodelovanje v vladi, izjavlja, da se iz koncent-
 racije brezpogojno izključujejo: 1. Vse skupine ali
 poedinici, ki so protivni iskrenemu in realnemu sporazu-
 mu med Srbi in Hrvati ter Slovenci. Blok smatra, da
 je sporazumu edina stvarna podlaga, na kateri se more
 konsolidirati naša država, zajemčiti na znotraj mir in
 z mirom tudi vsestranski napredek ljudstva in države.
 2. Izročitev sodišču — ne glede na stranko — onih oseb,
 ki jih je javno mnenje že obtožilo, da so izvrševali in
 posredno ali neposredno pomagali korupciji v naši
 državi počeni od najvišjih funkcionarjev in njihovih
 najbližjih sorodnikov do najnezatnejših državnih
 uslužbencev. Samo temeljita, nepristranska preiskava in
 stroga sodba more odstraniti to težko bolezen naše dobe;
 samo stroga sodba lahko utrdi nedolžnost ali krivico
 onih, ki jih javno mišljenje tako uporno in neprestano
 označuje. Poleg vsega tega smatra blok, da je dolžnost
 vlade, da tako da dobro in urejeno administracijo s po-
 štenim uradništvom brez ozira na strankarsko pripad-
 nost. Vlada bo dolžna spoštovati vse državljanske pra-
 vice, zagaranirane z ustavo in državnimi zakoni. Sele,
 ko nam odgovorite na predpogoje, bomo prešli na raz-
 pravo o pogojih, ki ste nam jih postavili za pristop v
 koncentracijsko vlado. Ta odgovor združenih strank, ki
 predstavljajo celokupni narod slovenski in celokupni
 hrvatski narod ter pretežni del naroda srbskega, je ja-
 sen dovolj in ne potrebuje komentarja. Ti predpogoji so
 taki, da mora na nje pristati vsak poštenjak, pristati pa
 noče na to Pašič-Pribičevićeva družba in je tudi do-
 volj razumljivo, zakaj ne.

Prihod poslanika Balugdžića. Kralj je brzojavno
 pozval v Beograd berlinskega poslanika Balugdžića, ki
 je znan svetovalec dvora ter kot tako gotovo potreben
 sedaj pri razpletanju krize. Balugdžić je pravi tajni di-
 plomat, to je pa le znano o njem, da Pašiča nima poseb-
 no rad. Govori se tudi, da je kralj odložil svoje potovan-
 je v Pariz, vendar je pa še do prvotno določenega ter-
 mina 8 dni in v tem času se bode gotovo na kak način
 rešila kriza.

Nasilje proti zborovalni svobodi. Fašisti in prete-
 pači v službi režima razvijajo vedno večje nasilje proti
 strankam opozicije. Tako so v nedeljo v Šabcu razbili
 shod demokrata Voje Veljkoviča. Med napadalci so bili
 v prvi vrsti člani Srnao, ki so prišli razbijati shod s svo-
 jo zastavo. Javna oblast je bila, kakor drugod, popolno-
 ma pasivna in je pustila razgrajate razgrajati po mili
 volji. Radikali so, kakor poročajo nekateri beograjski
 listi, pomnožili svoje pretepaške vrste z najgršo sodrgo,
 med katero so tudi odpuščeni kaznjenci iz Sremske Mit-
 rovice. Isti dan je bil izvršen banditski napad tudi na
 zemljoradniškega poslanca inženirja Vujiča, ki je hotel
 v Mokrinu v Banatu imeti svoj shod. Ob tej priliki so
 fašistovskim nasilnikom pomagali celo nekateri policijski
 pisarji in še dva vneta radikala v Mokrinu, od kate-
 rih je eden občinski predsednik, drugi pa občinski
 zdravnik. Ta dan se je minister dr. Janjič nahajal v
 Mitrovici in opozicija ima dovolj vzroka, če spravlja
 njegovo potovanje v zvezo z nasiljem v Šabcu in Mokri-
 nu. Zemljoradniški klub je radi nasilja že protestiral
 pri predsedniku skupščine, poslanec Vujič, ki je bil pre-
 tepen in izropan, pa hoče iti v avdijenco h kralju, kjer
 bo sam opisal režimske bandite, pokazal v dokaz svojo

raztrgano obleko ter samemu kralju naznanil, da vrne
 13 odlikovanj, ki si jih je pridobil kot srbski vojak, če
 se poštenim državljanom ne zjamči svoboda in mir
 pred režimskimi teroristi.

Potovanje češke diplomacije

Češki zunanji minister dr. Beneš je zelo sposoben
 in tudi zelo zaposlen evropski diplomat. Sedaj je zopet
 na diplomatski poti in kakor vsaka, tako vzbuja tudi
 ta njegova pot veliko zanimanje, ravno nasprotno od
 potov našega ministra dr. Ninčiča. V zvezi z dr. Be-
 neševim potovanjem se sedaj mnogo piše o novi grupa-
 ciji v Evropi. Pred dr. Benešem je odpotoval v Italijo
 predsednik Masaryk. Nekaj časa so češki vladni listi
 pisali o potovanju svojega predsednika in zunanjega
 ministra zelo rezervirano. Predsednik naj bi šel v Ita-
 lijo samo na oddih, zunanji minister pa glede nekih
 trgovinskih dogovorov. Sedaj se pa ta potovanja vedno
 bolj objasnjujejo in posebno zanimivo je seveda ob-
 jasnjevanje od češke in italijanske strani.

Odkar vodijo Italijo fašisti, so dosegli italijanske
 politične kombinacije največjo smelost in polet, ki pre-
 obrača hribe in doline ter tako manifestira mladost svo-
 je rase. Treba se je spomniti samo na opojne glasove
 italijanskega tiska povodom sklenitve italijansko-špan-
 jolske pogodbe. Tudi potovanje češkega diplomata nav-
 daja italijanski tisk z velikimi načrti. Rimski listi pov-
 darjajo, da bo Italija imela sedaj priliko, postati naj-
 močnejši in najvažnejši činitelj v Srednji Evropi. Po
 rimskem mnenju je Češka uvidela nemogočnost vedne-
 ga naslajanja na Francijo, kar bo dovelo do francoske
 izolacije na eni strani, na drugi strani pa do iskanja
 zvez in zatočišč pri Italiji. Po italijanskem mnenju ima
 dr. Benešovo potovanje protifrancosko tendenco.

Zelo previdno in precej hladno je pa češko objas-
 njevanje tega potovanja. Oficijelni vladni list »Češko-
 slovenska Republika« je nedavno prinesla članek svo-
 jega rimskega poročevalca ter ugotovila: Po zaključitvi
 češko-italijanske trgovinske pogodbe leta 1919 je upati,
 da se s pristopom Češke k pogodbi z Italijo in Jugosla-
 vijo izboljšajo v vseh ozirih razmere med Italijo in
 Francijo. Nadalje se računa s tem, da se bodo dala te-
 kom poseta dr. Beneša v Rimu rešiti nekatera srednje-
 evropska vprašanja. V primer se navaja madžarsko
 vprašanje, ki se bo mogoče izvedlo tako daleč, da bo
 končno še Madžarska pristopila k Mali antanti. S tem bi
 se dalo italijanske kroge do dobra uveriti o čisto ob-
 rambnem značaju Male antante. V Italiji posvečajo ve-
 liko pozornost tudi zblizanju med Češko in Poljsko in
 upati je, da pride ob tej priliki tudi to do razgovora po-
 leg besarabskega in ruskega vprašanja. Članek se po-
 tem bavi z dvojnimi naziranjem italijanskih političnih
 krogov glede dr. Beneševga potovanja. Eni namreč ra-
 čunajo, da bo prišlo do nove srednjeevropske grupacije,
 ki bi obsegala Francijo, Italijo, Malo antanto, Madžar-
 sko in Poljsko, drugi pa mislijo, da bo Beneš pred vsem
 skušal posredovati v reparacijskem vprašanju med ne-
 popustljivostjo Francije in popustljivostjo Anglije, h
 kateri se tudi Italija nagiblje.

Češki vladni list ta italijanska mnenja in pričako-
 vanja samo registrira ter se prav nič ne izjavi, katere-
 mu in koliko bi prišla nasproti čehoslovaška vlada. —
 Tretje prej omenjene italijanske kombinacije o proti-
 francoskem značaju Beneševga potovanja pa list sploh
 ne omeni, kakor da bi je sploh ne bilo. Kakor pri vseh
 drugih zunanje političnih korakih, tako tudi sedaj na-
 stopajo češki diplomati in češki tisk z največjo pre-
 vidnostjo. V miru pustijo najrazličnejše kombinacije in
 če to in ono registrirajo, jim niti ne pade na misel, da bi
 glede nje izrazili svoje stališče ter odkrili svoje name-
 ne. Na ta način vozijo dobro in tudi koristno. Če bo pri
 tem Beneševim potovanju, kakor že večkrat, ostalo vse
 pri starem in se politični položaj Srednje Evrope ne bo
 niti najmanj spremenil, je eno le gotovo, da se Čehi ne
 bodo vrnili brez materialne koristi. Če ne bo drugega,
 bodo vsaj urejena razna vprašanja italijanske konkure-
 nce češkemu blagu, kar je za Čehse seveda zelo važno.
 Ker je pa taka transakcija brez Jugoslavije nemogoča,
 bo pa naša država pač vsled prijateljstva s Češko in Ita-
 lijo morala pristati na to, da svoje prevozne tarife spre-
 meni v pravcu boljšega razvijanja trgovine med Trstom
 in Čehoslovaško.

Po svetu.

Volitve v Franciji. V nedeljo so se vršile v Fran-
 ciji volitve novega parlamenta, ter so po doslej znanih
 rezultatih izpadle precej presenetljivo. Nacionalni ali
 vladni blok je trdno računal na sijajno zmago, a se je
 precej vračunal, ker so volitve pokazale močen pokret
 na levo. Vladni in nacionalni blok tvorijo: republikan-
 ska zveza, republikanska demokratiška stranka, radi-
 kalni desničarji in neodvisni konservativci, ki predstavl-
 ljajo v francoski politiki skrajno desnico z monarhi-

stičnimi tendencami. Opozicijo tvorijo: radikalno-socialna stranka, (Herriot) ujedinjeni socialisti, republikanski socialisti in komunisti, ki pa ne sodelujejo z ostalo opozicijo. V ponedeljek se je našelo 133 vladnih mandatov, opozicijskih pa 168. Vseh poslancev nove zbornice bo 584 ter je padeč Poincaréjeve vlade nezogiben. Novo vlado prevzame najbrž Herriot.

Grčija in Albanija. Ko so se v Albaniji začeli boji med severnimi in južnimi plemeni, se je razširila vest, da Grčija mobilizira ter da ima najbrž namen, vpasti v Albanijo. Grški ministrski predsednik je sedaj zavrnil vse vesti o pripravah in zbiranju grške vojske na albanski meji. Grški ministrski predsednik povdarja, da je Grčija sicer v resnici storila potrebne korake, da prepreči morebitne napade albanskih komitov na grško področje, ali da so vsi ti koraki popolnoma miroljubnega in obrambnega značaja. Grčija hoče za slučaj vsakega konflikta na Balkanu ostati popolnoma nevtralna ter vedno uravnjavati svoje ukrepe po razvoju razmer ter ne misli nikdar dajati spodbude ali pa pomoči, da bi se današnje razmerje sil na Balkanu predrugačilo.

Anketa v obmejnih zadevah med Avstrijo in Češko. V Znanju se bo vršilo posvetovanje med avstrijskimi in češkimi zastopniki v zadevah obmejnega prometa. Predmet posvetovanja bodo v prvi vrsti olajšave glede carine, prevažanja in potniškega prometa. Zaključki posvetovanja bodo v posebnih spomenicah predloženi vladam obeh držav.

Izgredi v Nemčiji. V nedeljo so v Halle odkrivali Moltkejev spomenik. Zato so prirejali monarhisti in nacionalisti velike parade, komunisti pa protidemonstracijo. Redarstvo je nacionalistično početje mirno trpelo, pred komunisti je pa dalo izkoptati cele bojne jarke pred mestom. Vagone, s katerimi so se komunisti vozili v Halle, so na neki predpostavki enostavno odklopili. V nekem zaprtem lokalno so komunisti zborovali, policija jih je obkolila, da pred večerom niso mogli iz dvorane. Na drugih mestih je pa prišlo do spopadov in na obeh straneh je več mrtvih in ranjenih.

Gibraltar—Dardanele—Suez. Londonski listi so začeli zadnji čas posvečati veliko pozornost Sredozemskemu morju. Mnogi naglašajo veliko potrebo ozkega sodelovanja med vsemi sredozemskimi državami in Anglijo ter priporočajo v to svrhu, naj se skliče mednarodna konferenca, ki bo ob sodelovanju vseh zainteresiranih držav reševala sredozemsko vprašanje. Za te konference bi bilo najprimernejše kako mesto na Siciliji in proučiti bi se morali temeljito vsi odnosi med Francijo, Anglijo, Italijo, Grško, Turčijo in Španijo, da se na ta način točno utemeljijo pogoji in pooblastila teh držav za prehod skozi Gibraltar, Suez in Dardanele. Vse te države bi se morale tudi medsebojno obvezati, da se podpirajo v trgovskem oziru ter zajamčijo popolno svobodo na Sredozemskem morju.

Za neodvisnost Škotske. V soboto je prišlo v angleškem parlamentu do burnih prizorov pri čitanju Buchananovega predloga za avtonomijo Škotske. Konservativci so hoteli predlog obstruirati in zato se je prijavilo k besedi veliko število konservativnih govornikov. Na ta način se jim je posrečilo debato zavleči do 4. ure popoldne, vsled česar je predlog po angleškem parlamentarnem pravilniku propadel. Nato je nastal v zbornici velik hrup in opozicijski govorniki so predsednika obkladali z raznimi priimki, ker ni pred 4. uro seje zaključil.

Baltiške države se zopet posvetujejo. Dne 6. t. m. se je začelo v Kovnu posvetovanje vlad Latvije, Litve in Estonije. Vse tri države hočejo skleniti carinsko pogodbo, katera olajša uvoz potrebnega blaga za baltiške kraje. Odpravijo se potni vizi v medsebojnem prometu. Razen teh in drugih lokalnih vprašanj hočejo baltiške države določiti enotno razmerje do Zveze narodov ter skupno mednarodno poštno in transportno politiko.

Pravo 277 50—1

Schichtovo milo z znamko »Jelen«
prihrani čas in denar. Zadostuje, ako s Schichtovim milom samo enkrat po perilu potegnete tam kjer morate z nayadnim milom trikrat.

Dnevne novice.

St. Ilj v Slov. goricah. Telovadni odsek Orel priredi v nedeljo, dne 18. t. m. po večernih akademijo v Slovenskem domu. Nastopijo člani, članice in naraščaj! Prijatelji mladine in poštene zabave, uljudno vabljeni. Bog živi!

Pritožbe in opomini iz St. Ilja v Slov. gor. V preteklem letu se je povečalo v St. Ilju stare luknje v prav čedno in primerno popolnoma novo postajno poslopje. Letos se gradi tudi novo skladišče papirnice v Ceršaku. Radovedni smo, kedar se usmili dir. drž. železnic tuk. prebivalstva in nam postavi tovarno skladišče, ker staro skladišče, obstoječe iz dveh segnilih voz, čaka tudi, kedar se bo podrlo v spodaj tekočo mlako. Mogoče se hoče ohraniti to stavbo na kolih kot svetovno znano doževo palačo v Benedkah. Tudi častiljiva drvarnica iz srednjega veka kviri lepo novo stavbo. Krona podrtij je pa zraven stoječi brlog Pollakove gostilne. Čudimo se, kako je mogoče, da pripusti merodajna oblast izvrševati v njej še gostilničarsko obrt, ko je že z ozirom na

osebno varnost v precej dvomljivem stanju, o kakšni higijeni pa niti govora ni. Izletniki se morajo v slabem vremenu basati v zakajenem prostoru kot krivičniki v Dantejevem peklju in zgodi se lahko, da se tla v gostilniškem lokalno uderejo v klet. Svoječas je bila gostilna že zaradi nedostatkov zaprta. Kolikor nam je znano, ni bilo nobenih drugih popravil, kakor da se je prebila ena luknja skuzi zid, katera ima nalogo, da naj odhaja prah in dim iz komaj dva metra visokega lokala, ker pa to ne zadosti, je segel gostilničar po čisto enostavnem sredstvu, da ubitih šip sploh ne nadomesti, ampak pusti, da cenjene goste pere dež kar po hrbtu. Torej za lepi St. Ilj, kamor prihaja dosti izletnikov, nikakor ni na mestu, da dobi tujec že kar pri izstopu iz vlaka tak slab utis. Upamo, da se bode v doglednem času še zboljšalo.

Cirilica na železnicah v Sloveniji. V novejšem času so začeli tudi postaje bivše južne železnice kar sistematično zakladati z tiskovinami v cirilici in povsem izgleda tako, da čez nedolgo časa sploh ne bo nobenega napisa, voznega lista, tovarnega lista več v latinici, in tiskrat lahko izide ferman, ko bode uporaba latinice v državnih uradih kratkoma po kaznivo prepovedana. En primer: Direkcija v Ljubljani je založila enkrat tiskovine v latinici, toda ne v slovenskem jeziku, temveč v hrvatskem jeziku. To je enostavno norčevanje iz našega ljudstva! in kakor smo lani prerokovali, da se bo z podražavljenjem južne železnice začel Balkan ne več v Zagrebu ali Sisku, temveč v St. Ilju. Dolga leta pod Avstrijo smo se borili za samoslovenske napise in tiskovine in smo morali prenašati, da je paradiralna na prvem mestu nemščina, ki pa smo jo vsaj znali čitati, čeprav z gnjevom v srcu. Evo, sedaj pa v osvojenih domovini, nam brišejo našo latinico, ki jo rabijo vsi zapadni narodi, ter silijo osobje, da se uči cirilice. Ne rečemo sicer, da bi se osobje tega ne moglo naučiti, če se je naučilo stradati pod sedanjim upravo. Kadar bo osobje zadovoljno in obljube izpolnjene, se bo čez noč naučilo, samo dajte osobju nazaj, kar je njegovega, in dajte mu kar mu je davno obljubljeno. Cirilico bomo že prenašali, ako dokazete na drug način, da nismo na Balkanu, tem več v omikani kulturni Evropi!

Vozni red železnice Celje—Dravograd je bil že v »Slovincu« z dne 11. maja t. l. št. 108 opisan ter so se konkretno pokazale neznosne razmere glede zvez na tej progji. Tako se je pojasnilo, da morajo ljudje, ki gredo iz Celja v Sav. dolino, po kratkih opravkih zamuditi cele dneve radi neugodne zveze. Najbrž je imelo obratno ravnateljstvo pri določitvi voznega reda pred očmi samo potnike, ki potujejo skozi Celje v druge kraje. Za iste bi bila zveza res ugodna, na primer če kdo potuje v Maribor, Zagreb itd. ali nazaj. Konstatirati pa se mora, da služi vsaka lokalna železnica pred vsem krajevnim potrebami in le ta progja pred vsem krajem med Celjem in Dravogradom. Železniška uprava pa se prav lahko prepriča, da najmanj 80 odstotkov potnikov ostane ali v Celju, ali pa na raznih postajah, in le mogoče 20 odstotkov potnikov potuje potem še dalje po južni železnici. Dočim si preko Celja dalje potujoči del publike lahko svoje potovanje tako uredi, da zadostuje enkratna nadaljna zveza, bo pač merodajno onih 80 odstotkov prebivalstva, ki gre samo do Celja ali na druge postaje ob navedeni progji po opravkih. Če se pomisli, da prihaja radi raznih uradov vse polno ljudi v Celje po opravkih med 8. do 12. uro dopoldne, a mora radi tega celi dan zamuditi, potem se vidi efektivna škoda, in bo ravnateljstvo železnice, če količkaj razume železniško politiko, interese pretežne večine uvaževalo in vozni red krajevnim potrebam prilagodilo, ne pa kakor sedaj, ko se morebiti misli na to, da ima le kakšen Beograjec vsak dan po tri direktne zveze v Topolščico. O tem neznosnem voznem redu godrnja vse prebivalstvo, začelo se je razpravljati tudi že v javnih korporacijah in ponovno pozivljamo obratno ravnateljstvo, da napravi remeduro, da ne bo treba morebiti mobilizirati vse občine in okrajne zastope, ter gospodarske kroge. Odkrito povemo, da postaja gluhost in nedostopnost merodajnih faktorjev naravnost sumljiva. Menda ni treba ljudstva po nepotrebnem dražiti! Torej!

Gospod Grifič Ignac umrl. Iz Celja smo prejeli vest, da je v tamkajšnji bolnici preminul bivši kaplan gosp. Grifič Ignac. Rajni je rojen 3. 7. 1882 na Prihovi. V Mariboru je študiral bogoslovje in je bil posvečen 25. 7. 1913. Kaplanoval je na več mestih, a pred leti je pustil duhovniško službo in kot izgubljen ovca je hodil okrog po Slovenskem Štajerskem in je popravljal ure. Najrajši se je mudil po župniščih. Zadnji čas je bil popolnoma izgubljen, zanemarjen ter že dalje časa ne več pri pravi pameti. Bog mu bodi milostljiv sodnik in naj uživa na drugem svetu mir, ker ga tukaj ni!

Avstrija izganja naše delavce. Andrej Pangerl iz Škofje vasi pri Celju in Ivan Veranič iz Sp. Polskave sta bila koncem aprila t. l. v Köflachu pri Gradcu kot rudarja odslovljena, ker sta jugoslovanska državljanja. Pangerl, ki ima v Köflachu ženo, kakor Veranič, ki ima z neko Huslerjevo iz Köflacha dva nezakonska otroka, pa sta rekla, če Avstrija za nju nima dela, pa tudi ona lahko pogrešata njune žene »Avstrijke« in otroke, ter sta na to na tihem odšla v Jugoslavijo. Pangerlova in Huslerjeva sta njuna možakarja zasledovali do Mute ob Dravi, kjer jima je pa zmanjkal sled. Na Muti sta pripovedovali, da je bilo v premogovniku v Köflachu mnogo slovenskih delavcev odpuščenih in da se namerava v Avstriji radi velike brezposelnosti sploh vse jugoslovanske delavce izgnati.

Slovinci v Avstriji. Kakor znano, je tudi na Štajerskem mnogo Slovincov, ki spadajo pod Avstrijo. Precej jih je v obmejnih občinah Mlake in Radvanje v okraju Lonč (Deutschlandsberg), katera kraja sta spadala poprej pod okraj Slovenjgradec. Tu pa je pritisk

še mnogo hušji, kakor na Koroškem. Kakšni zakoni tam veljajo za Slovence, je nezaslšno. Neki Mariji Strožič, ki je imela v Radvanju ob bistriškem potoku malo posestvo, se je v lanskem letu opekel otrok v kuhinji. — Namesto, da bi jo kaznovali z zaporem, kar se bi zgodilo v vsaki kulturni državi, so ji vrhu tega še vzeli posestvo, in to edino radi tega, ker je Strožičeva Slovenka. Posestvo so prodali »Südmarki« po sramotno nizki ceni, ter se bo zidala tam v kratkem nemška šola. Strožičeva pa tava sedaj z otroci brez doma v okolici okrog.

Wranglovci na Pragerskem. Iz Pragerskega poročajo: Naši Wranglovci, ki so zaposleni pri gradbi železnice Pragersko—Medvece imajo v tukajšnji šoli gotovo kakšne šestanke ali kaj. Kajti opazili jih je čisto, skoro vsak dan od 5. ure popoldne, kako prihajajo in odhajajo v in iz šole in to do poznih nočnih ur. Kakšne opravke imajo v šoli nam ni znano, v slučaju pa, ako bi prihajali radi nežnega spola, kateri stanuje v šoli, bi pa svetovali, da za take šestanke porabijo kak drug prostor, kajti šola naj bo v resnici šola in ne kako shajališče. Apeliramo na okrajni šolski svet, da nam da javno pojasnilo, in obisk šole Rusom kratkoma prepove.

Radi žepnega robca — uboj. Blizu Račja pri Pragerskem je vas Spodnja Gorica. V tej vasi so obhajali sedmino pri Živkovi. Po stari slovenski navadi se je zbralo pri Žizku staro in mlado iz sela. Nekaj časa so sedminarji molili, nato jedli in pili, nazadnje pa so se fantje med seboj sprli radi navadnega žepnega robca. Iz spora se je razvil pretep, v katerem je sprva igral glavno vlogo Štefan Sagadin, ki je kazal svoje neustrasno junaštvo z nožem. Sagadin je pehnil z nožem Antona Siterja enkrat v trebuh, dvakrat pa v glavo. Siter se je nezavesten zgrudil in je zelo dvomljivo, če bo ostal pri življenju. Sagadinov nastop z nožem je druge pretepače tako razkačil, da je neki Čelofiga zagrabil kramp in z njim česnil Sagadina s tako silo po glavi, da mu je prebil lobanjo in je ostrina prodrla skozi glavo in pri ustih ven. Predno se je Sagadin mrtev zgrudil, mu je pognal eden od fantalinov še sekirico v hrbet. — Sagadin Štefan je bil znan pretepač, že enkrat zaprt radi poboja in se je pred kratkem vrnil od vojakov. Tako je žalostno končala sedmina v Spodnji Gorici, ki je zahtevala radi tako malenkostnega spora kar dve človeški žrtvi. Doslej je orožništvo aretiralo Čelofiga, ki je obdolžen, da je pobil s krampom Stefana Sagadina.

Tiskovno društvo v Ptuj. V Ptuj so ustanovili Tiskovno društvo. Za predsednika je bil izvoljen prof. Anton Kolarič. Društvo ho otvorilo v kratkem trgovino s papirjem, šolskimi in pisarniškimi potrebščinami ter devocijskimi slikami na Slovenskem trgu 1. Tako društvo je bilo za Ptuj že davno potrebno.

Tečaj za gozdne čuvaje in o ribarstvu. V Kostanjevici na Dolenjskem se vrši pri ondotnem gozdnem oskrbništvu tečaj za gozdne in lovske čuvaje in v zvezi z istim tudi tečaj o ribarstvu in sicer v času od 1. julija do 12. julija 1924. Sporazumno z direkcijo šum se določa, da se tega tečaja lahko udeležijo tudi ribiški čuvaji in sploh interesentje, ki se zanimajo za ribarstvo in ribogojstvo. Za omenjeno število udeležencev je preskrbljeno za stanovanje in hranilo po režijskih stroških. Potrebni udeleženci se bodo podelile tudi podpore. Prijave kakor tudi prošnje za podporo, katerim je priložiti ljudskošolsko izpustnico, npravnstveno in ubožno izpričevalo ter morebitno izpričevalo gospodarja pri katerem je prosilec uslužben, je vložiti pri ljubljanskem velikem županu najkasneje do 1. junija 1924. Ta tečaj ne daje nikakoršne pravice do kakega naslova ali kake usposobljenosti.

Balkansko uradovanje. Balkanizacija uradovanja se širi iz Beograda po celi državi kakor kraki kacega ogromnega polipa. To žalostno dejstvo se kaže v vseh panogah uprave, a najbolj pogosto pa gotovo v carinski službi, kjer imajo odločilno besedo radikalni uradniki. Orientalna malomarnost pri carinskem uradu pa ne krilati samo v Beogradu, ampak tudi v Zagrebu. — Drugo nedeljo po veliki noči je bila v Zagrebu otvorjena poletna industrijska razstava. Francoski predmeti, namenjeni za razstavo, so dospeli v Zagreb na pravoslavni veliki petek, carine oproščeni pa so bili še le v sredo po Veliki noči, ker zagrebška carinarna ni uradovala od velikega četrta pa do srede po Veliki noči — toraj celih 6 dni ne. Tako so zgubili francoski razstavljalci 4 najvažnejše razstavne dneve in je vprašanje: ali se sploh izplača za daljne francoske razstavljalce, da pri taki carinski malomarnosti razstavijo svoje predmete? Po vseh drugih državah na svetu uraduje ob priliki velikih razstav carinski oddelek noč in dan, le pri nas je v tem oziru čisto drugače. Pri nas je v Zagrebu ta nevolja, da praznujejo pravoslavni uradniki poleg katoliških velikonočnih praznikov še svoje pravoslavne. Žalostno za nas je tudi, da pravoslavni nečejo pristati na to, da bi zajedno s katoliki praznovali največje cerkvene praznike.

Razprava proti harambaši Čarugi se je pričela v torek, dne 12. maja. Zagovarjanje Čaruge je prevzel advokat dr. Bujher. Poleg Čaruge sede na obtožni klopi njegovi tovariši Pavel Prpič, Luka Sulentič, Marko Drezgič, Drago Kovačević, Mato Krumpotič, Marko Bojanič, Nikola Prpič, Mile Lončar, Mile Rupčič in Stjepan Sikič. Vsi ti razbojniki so večinoma kandidati za vešala. Prič je poklicanih pred sodnijo preko 60. Interes za to razpravo je v Osjeku ogromen. Za vstopnice k prvi razpravi se je bil pravcati boj, da je morala posredovati policija.

Afera z vojnim plenom. O velikih poneverbah, ki se godijo v Macedoniji pri zbiranju vojnega plena, je že mnogo pisalo naše časopisje in bilo je tudi že par interpelacij v parlamentu. Slednjič so se oblasti vendarle zganile ter je cela afera prišla že pred sodišče. Glavna

kontrola je obtožila kot glavnega krivca inženirja Čedo Grgiča, zastopnika ravnatelja direkcije plena. Poleg nje ga je obtoženih še kakih 20 oseb, ki so zapletene v afero, katera je državo oškodovala za mnogo milijonov. Med obtoženci se nahajajo uradniki, aktivni in penzionirani oficirji, ter nekaj trgovcev. Glavna kontrola obtožuje nekatere izmed njih radi tatvine, goljufije itd.

Velik požar v tvornici. V tovarni pohljiva v Gospiču je te dni nastal požar, ki je upepelil v kratkem času celo poslopje. Tvornica je lanskega leta skoro v enakem času do temelja izgorela, vendar jo je posestnik z njo sezidal. Obstojta sum, da je požar nastal obakrat vsled maščevanja neznanega zločinca. Škoda vsled zadnjega požara presega 1 milijon dinarjev, dočim je tvornica zavarovana le nekako za četrtino te svote.

Arbitrirani falzifikatorji. V Vojvodini so se zadnje čase pojavili v prometu ponarejeni bankovci za 100 D. Dolgo je bil trud policije zaman, falzifikatorjev ni bilo mogoče izslediti. Te dni so pa v Segedinu odkrili celo ponarejevalsko družbo ter jo spravili v zapor. V kleti enega člana družbe so našli celo tiskarno s klišejji, stroji itd. ter 1000 komadov že dotiskanih bankovcev.

Važen izum našega inženirja. Te dni so se vršili na progi Lič—Sušak, kjer se nahaja največja strmina na naših železnicah, zanimivi poskusi z novimi zavorami, ki so izum našega inženirja Dobroslava Božiča. Poizkusu so prisostvovali tudi delegati drugih držav in to iz Francije, Čehoslovaške, Nemčije, Bolgarije, Italije, Rumunije, Madžarske in Avstrije. Izvedeni poskusi so imeli najboljše rezultate in delegati tujih držav so izjavili, da bodo nasvetovali podkomisiji za zavore mednarodne železniške Unije, da uvede novo zavoro na vseh evropskih železnicah.

Koliko se porabi v naši državi tobaka. Po statistiki, katero je izdala uprava državnih monopolov, je razvidno, kako ogromno količino tobaka se pri nas porabi. Leta 1923 smo pokadili 6.195.000 kg tobaka, 2.188.074 komadov cigaret in 39.642.949 komadov cigar. Država je imela od tega tobaka 1.280.425.500 D dohodkov. V prvih treh mesecih leta 1924 se je porabilo 978.118 kg tobaka, 589.951.834 komadov cigaret in 10.320.747 komadov cigar; skupno v vrednosti 303.384.924 D. Največ tobaka porabi Srbija, zatem Hrvatska in Slavonija, potem Slovenija, Vojvodina in končno Črna gora ter Dalmacija. V Srbiji se pokadi največ cigaretnega tobaka in cigaret, dočim porabi Hrvatska največ tobaka za pipo. Cigar se pokadi največ v Sloveniji.

Služba organista in cerkovnika, združena s službo obč. in posojilniškega tajnika, je razpisana v št. Ilju pod Turjakom, p. Mislinje. Prosto stanovanje, plača po dogovoru. Nastop takoj. Župnijski urad v št. Ilju pod Turjakom, p. Mislinje.

Novi tečajji za strojepisje, slovensko in nemško stenografijo ter knjigovodstvo (zasebni pouk) začnejo na zasebnem učilišču Ant. Rud. Legat v Mariboru dne 2. junija t. l. ter trajajo štiri mesece. Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. 292 9—1

KARO-čevlji

MARIBOR, Koroška c. 19.

iz Maribora.

IZ MARIBORSKE BOLNICE.

V naši včerajšnji številki smo prinesli notico o razmerah v naši bolnici in v kateri opominjamo, da naj se bolniki ne pošiljajo tja brez predhodnega prepričanja, da dobijo prostor in da bodo sprejeti, ker v nasprotnem slučaju si delajo samo stroške z vožnjo sem in tja.

Danes smo prejeli od dobro informirane strani, odnosno iz zdravniških krogov sledeče pojasnilo:

Kakor je znano, posvečajo vse kulturne države zdravilstvu velikansko pozornost in požrtvovalnost ter za te institucije izdajajo ogromne svote denarja. V Nemčiji na primer je proračun za leto 1924 za te svrhe 8 in pol milijard zlatih mark in sicer samo za vzdrževanje že obstoječih ustanov, to je za nabavo zdravil, materiala, za plače zdravnikom, za vzdrževanje zdravniških strokovnih listov, učnih tečajev za mlajše zdravnike, za podporo zdravnikom, ki izpopolnjujejo svoje znanosti v tujih državah itd. Danes vzdržuje Nemčija 72 zdravnikov v Afriki, ki študirajo tropične bolezni.

Kaj pa se godi pri nas? Še tistim, nekoliko ubogim študentom, ki jih imamo po Dunaju in Gradcu ne dajo toliko podpore, da bi mogli svoje študije dovršiti.

Pri nas so bolnice povsod prenapolnjene, ker so prvič premajhne in drugič pa manjka na najpotrebnejših modernih napravah, manjka: postelj, blazin, pokrival, perila, sploh vsega in kar je najvažnejše, medikamentov in zdravnikov, ker pri tej plači, ki jo danes ima en zdravnik v državni službi, ni mogoče živeti.

Po celem modernem svetu so državne bolnice v prvi vrsti namenjene srednjemu stanu, kjer dobijo zdravniško pomoč brezplačno ali po zelo nizki tarifi in zato dobijo bolnice od države zdravila, obveze in sploh ves material, ki ga bolnice rabijo na državne stroške. Ravno tako zdravniki opravljajo službo za eno zelo minimalno plačo; premožnejši sloji si pa pa iščejo zdravniško pomoč v privatnih zavodih.

Pri nas so pa razmere čisto drugačne. Režeži in tisti, za katere je bolnica v prvi vrsti tukaj, ne dobijo prostora, ker je bolnica zasedena z bogatini, za katere je zmiraj prostora, medikamentov in vsega materiala na razpolago ter plačajo za vse ravno toliko, kolikor ena občina za svojega režeža. V bolnici kar mrgoli nesrečnežev, ki že čakajo tedne in tedne na operacije ali pa na pomoč ter ne pridejo na vrsto, ker jim premožni odzamejo prostor in zdravila, katera so bolj ubogim namenjena. Bogatini si pa jih lahko sami kupijo, ali se pa grejo zdraviti v privatne zavode.

Mariborska bolnica, odnosno kirurški oddelek je imel pred vojno stalno 5 zdravnikov, ki od daleč ni imeli toliko dela, kakor danes, in danes sta samo dva, seveda ta dva sama ne moreta ustreči vsem na enkrat, bogatinom in režežem, torej ne preostane drugega, kakor nepremožne v bolnico, premožne pa v privatne zavode v Maribor, Ljubljano in Zagreb in s tem bo cela kriza rešena, režeži bodo imeli zmirom dosti prostora v bolnicah, premožni, ki lahko plačajo, bodo pa tudi dali zdravnikom in zavodom zaslužka ter se ne bodo na račun sirote zastojali zdravili.

Omejitve obrata v splošni bolnici v Mariboru. Na podlagi čl. 1 osnovnih pravil, odobrenih po g. ministru za narodno zdravje, se sprejemajo v tukajšnji bolnico do preklica le oni bolniki, ki se v domači oskrbi ali ambulatorno absolutno ne morejo z uspehom zdraviti. — Odpustili se bodo bolniki iz bolnice stopnjema in sicer le oni, ki se morejo brez škode zdraviti doma ali pa ambulatorično po upoštevanju socialnih prilik bolnikov, v kolikor se te morejo dognati. Sprejemali se bodo brez omejitve bolniki z akutnimi in nalezljivimi boleznimi ali pa v kroničnem infekcijskem stanju in se taki bolniki tudi samoumevno ne bodo odpustili iz bolnice. Vodja splošne bolnice: dr. Dernovšek s. r. — K ravnokar citirani notici vodstva mariborske bolnice treba pripomniti, da se je »Jutro« od torika radi omejitve sprejemanja bolnikov v državne bolnice obregnilo v uvodniku ob poslanca SLS. »Jutro« samo priznava, da je proračun glede izdatkov za bolnice v Sloveniji pretesen, a sedaj treba odgovoriti na vprašanje: Kedo pa je glasoval v skupščini za ta pretesni proračun? Mar li Jugoslovanski klub? Nikakor ne! Naši poslanci so z vsemi silami zaganjali v tesnost proračuna, zahtevali večje postavke za vzdrževanje bolnic v Sloveniji, izjavljali, da bodo glasovali proti proračunu itd. Za proračun so glasovali in ga pretesnega omogočili samostojni demokrati in med njimi tudi gospod Reiser. Torkov uvodnik bi bilo moralo »Jutro« nasloviti na samostojne demokrate in na centralizem, potem pa bi bil na mestu. Centralistični bič, katerega je spletel za Slovence v glavnem dr. Žerjav, bo torej sedaj zopet po balkanski navadi padal po najrevnejših med revnimi po — bolnikih.

Nered pri mestnem knjigovodstvu. Magistrat je pred kratkem razposlal po mestu takozvane »pasje pole«. Na teh polah so morale stranke odgovoriti: ali imajo psa, ali ne! Večina strank je vrnila te pole mestnemu knjigovodstvu z odločno pripombo in izjavo, da nimajo psov. Gospod župan Grčar je na nasvet gospoda ravnatelja pri mestnem knjigovodstvu Boltavzarja te stranke globil z denarno kaznijo od 25 D, odnosno v slučaju neizterljivosti, na 1 dan zapora. Stranke, ki so prejele pole glede glob, so sedaj upravičeno ogorčene, ker predno se drzne gospod Grčar koga kaznovati, bi moral predvsem poskrbeti, da bo v uradu gospoda Boltavzarja red in se ne bodo metale izjave strank kratkotalo v koš. Globe radi pasjih pol bodo še delale gosp. Grčarju in Boltavzarju preglavice in ako se pritožbam po krivici kaznovanih strank ne bo ugodilo, si bodo prizadete stranke poiskale pri višji inštanci pravico ter zadoščenje.

Nekaj o v Mariboru znanih izvoznih firmah Predovič in Markovič. Znana zagrebška izvoznikarska tvrdka Predovič je dobro znana mariborski javnosti. Potom te firme se je izvozilo preko Maribora v inozemstvo bogzna koliko vagonov žive in zaklane živine. — Predovič je največ poklal živine v mariborski klavnici. Zadnji čas se je sklepala med Predovičem in mestnim magistratom posebna pogodba, potom katere bi bila dobila tvrdka v zakup hladilne celice v klavnici. Gospod župan Grčar in občinski svetnik Bahun sta se večkrat vozila v Zagreb v svrhu sklepa te pogodbe. Do pogodbe še ni prišlo, a tudi mariborski mesarji niso dobili v zakup hladilnih celic, češ, magistrat mora čakati na Predoviča in mesarji so se po večini preselili iz mestne klavnice k Welletu. Tvrdka Predovič pa je sedaj naenkrat ustavila klanje in odpustila iz službe vse uslužbence. Predovič najbrž ne bo več kral v Mariboru, a tudi mariborski mesarji se ne bodo več vrnili v klavnico in tako se bosta lahko v kratkem času g. Grčar in Bahun sama sprehajala po prazni klavnici. — O izvoznikarski firmi Markovič smo zvedeli, da ima v Beogradu 5000 živih prašičev in jej grozi že nekaj dni izguba 1 in pol dinarja pri vsakem kilogramu. Nadalje ima Markovič na Dunaju več vagonov zmrznjenega svinjskega mesa, katerega ne more predati radi previsokih cen. — Obe tvrdki sta torej, kakor omenjajo nešteta dejstva, na zelo trhljih kreditnih nogah.

Čudna graja »Volksstimme«. Zadnja »Volksstimme« trdi, da so volilne liste mesta Maribor površno in brezvestno sestavljene. Čudna je ta graja, ko imajo socialisti vendar svoj režim na magistratu in ko je sodrug župan odgovoren za vse, kar se v obč. pisarnah izdela. Čudno, da vidi nedostatk samo skozi »Volksstimme«. Sicer pa, kolikor je nam znano, so se nazadnje volilni imeniki samo prepisovali ter se je prepisalo pač to, kar je bilo poprej izdelano ter je prešlo skozi vse reklamacije, ki so vendar tudi Volksstimmovcem proste.

Petindvajsetletni jubilej. Jutri obhaja znana tvrdka pri »Zlati kosi« na Vodnikovem trgu (lastnik Ivan Andrašič) petindvajsetletni jubilej obstoja. Lepo razviti in trdni firmi želimo k srebrnemu jubileju: naj živi, raste in procvita!

Ljudski oder v Mariboru priredi dne 18. maja 1924 ob pol 5. uri v Narodnem domu misijonsko predstavo »Iz smrti v življenje«. Cene prostorov so po 15, 12, 8, 6, 5, 3, 1.50 D. Ker je čisti dobiček namenjen slovenskim misijonom na Kitajskem upamo, da bo cenjeno občinstvo to predstavo v prav obilnem številu posetilo. Vsakdo, ki sicer nima prilike delati za kat. misijone, naj pride in tako bo doprinesel mal dar v prid slov. kat. misijonom. Povabite pa še tudi svoje znance in prijatelje na to izvanredno prireditev. Reprodaja vstopnic bo od petka naprej v prodajalni Cirilove tiskarne. Na dan predstave pa v Narodnem domu od 3. ure naprej. K obilni udeležbi vabi uprava Ljudskega odra.

Reportoar narodnega gledališča v Mariboru. Danes, 14. maja zaprto. Četrtek, 15. maja »Čardaška kneginja«. Ab. A. Petek, 16. maja »Kamela skozi uho šivanke«. Ab. C. (Premira). Sobota, 17. maja »Čardaška kneginja«. Kuponi. Ab. B.

Motorna in kolesarska dirka se vrši na dirkališču na Teznu pri Mariboru dne 25. t. m. Za dirko vlada veliko zanimanje in njen potek bo interesanten, ker je prijavi svojo udeležbo mnogo znanih dirkačev za obe grupi. Dirkanje je dovoljeno vsem kolesarjem, ki se prijavijo do 18. maja t. l.; za motorno dirko se morajo poslati prijave do 17. t. m. Udeležbo je javiti na dirkalni odbor »Edelweis«, hotel Halbwid, Maribor.

Hotel Halbwid ima zanaprej vsak četrtek pri lepem vremenu »družinske koncerte« pri prostem vstopu. (Glej oglas!)

Hišni posestniki. Dne 19. maja 1924 zvečer ob 7. uri se vrši v mali Götzovi dvorani občni zbor društva hišnih posestnikov za Maribor in okolico. Ker se smejo udeležiti tega zbora po društvenih pravilih samo člani društva, se opozorijo vsi hišni posestniki, kateri še niso člani društva, naj se pustijo vpisati, da se pri vstopu k občnemu zboru lahko izkažejo s člansko nakaznico. — Vpisovanje se vrši vsak dan od 9. do 12. ure predpoldne v društveni pisarni, Gregorčičeva ulica 8. — Društvo hišnih posestnikov za Maribor in okolico.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Čardaška kneginja. Opereta v treh dejanjih. Spi-sala Leo Stein in Bela Jenbach. Prevel Ivan Jerman. Uglasbil Emerih Kálmán. Dirigent Andro Mitrovič. — Režiser Kurt Bachmann kot gost. — Zares, pravi gledališki poročevalec živo občuti resničnost Avg. Strindbergovih besed, ki jih je zapisal o kritiki v Dramaturgiji. Končno se nehote vprašuje, ali tudi ni veliko resnice na Strindbergovi trditvi, da »kritika ne more biti nikoli objektivna ali splošnoveljavna, dokler bodo sorodstva in prijateljstva, simpatije in antipatije, katerije in interesi.« Torej, da ne bi bilo hudovanja, povemo, da izrazimo danes o vprizoritvi »čardaške kneginje« v mariborskem gledališču svoja subjektivna opazovanja, ne izrecne kritike. Zase se nam sicer tega ne bi zdelo potrebno naglasiti, a mnogi le hočejo te vsečnosti. — »Čardaška kneginja« je za one, ki ne modrujejo o Hálekovem zavzdihu »Bog ne daj, da postanem vsakdanji človek!«, ljubka reč najlažje muzike, z grobo začimbo plehkih dovptov v papriko in bencinom »nafulanih« bonbonov ter osladnih melodij za poulične orkestrione. Gotovo so to časih vpoštevjanja vredne stvari, zlasti, če zdatno pomagajo gledališki upravi razvojljati tesno zadržnjen denarni mošnjček. Vendar je nam nešteto krat bolj pri srcu narodno kulturno poslanstvo gledališča, katerega smisel je pač »lepota, ki se izraza z ekstazo duha in telesa in živi v vsakem času v svojem upravičenem slogu« in si »mora biti hram čiste lepote, to je, biti mora živ, najpopolnejši izraz sodobnih težnj duha in čustva.« (Fr. Koblar). Seve, »čardaška kneginja« je moderna; da, moderna samo kot »plitev dnevni odblesk fistega, ker imenujemo slog časa.« — K uprizoritvi sami pa to: Če ima namen poslušalce in gledalce navajati k posplošnejmu zabavnega in circenseskega pojmovanja gledališča, je prilično prav uspela. Za to vsebuje pravi pravcati esprit, ki ima za povprečne naravnost privlačno silo in ki bo ž njo gledališče vedno napolnjevalo. Najboljša pa je bila uprizoritve nedvomno tam, kje proseva nekaj trenutkov skozi razigrano življenje nekoliko resnosti, trpkosti in umirjenosti. Podajanje igralske plati nastopajočih oseb ni bilo zgrešeno, nekaterikrat celo izborna. Prvačila je gospa A. Mitrovič, ki nas je zadovoljila tudi po pevski strani. Glede pevskih glasov nekaterih pa mirno objektivno rečemo, da je časih le preveč draženja tudi za medvedova ušesa. Zvonko grlo ima gospodč. Lubej, ki pa se mora sprizniti še do dobra najprej z dihalno tehniko. Na drugi strani pa se naj že vendar pospravi z odra neokusna, zavlačevalna in komedijska razvada, da se nekateri prizori ponavljajo, kar je sila robata manira. In če še poleg tega upehani igralci sopejo, da jih je razločno slišati v dvorani! Ali igralci ne vedo, da je vsakršno ponavljanje zmanjševalne vrednosti igralčevega ustvarjanja in njegove umetnosti? Li ne vedo, kako razvajalno in nevzgojno je to za občinstvo? Režija je bila v rokah strokovnjaka, pišejo. Mi pa, ki smo že videli »Čardaško kneginjo« ne vemo ravno pred kolikimi leti na odru z ravno isto opremo, ki je bila v tretjem dejanju lakrat bolj učinkovita, ne verjamemo, da ne bi zmoget te režije tudi domačin, če je količkaj mož teatra. To je naše prepričanje, pa ne da bi imeli morda za to proti gospodu režiserju-gostu kakršnokoli ost. Poizkušnja je vedno dobra in uči. Nekaj pa je, kar

estetskemu očesu, pa naj ima to o нравnih pojmih čisto svojevrstno naziranje, ne more in ne sme prijati: ono prekomerno razgrinjanje golote. Kdo neki bi imel na primer nad nepokritimi pleči in rameni šestih dam iz varijeteja estetski in lepotni užitek! Takšne in slične reči misleče odbijajo, mikavnost in ljubkost se odražata drugače. Kis v osebi g. Srbinška je bil po maski karikatura, zato neresničen. S slovenskim jezikom pa v Mariboru menda pri operi in opereti ne računijo. Mečejo ga raz oder kakor jim pač pride med zobe. O izrekovalni pažnji posameznih samoglasnikov ni govora, na slovensko skladnost in pravilnost nihče ne pazi. V tem bi prošili blagohotnega izboljšanja. — Josta.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.

Prevedel Paulus.

13

(Dalje.)

Nič bi mu ne koristila, če bi skrila torbico pri sebi —.

Ven je morala, iz sobe je morala z njol

Stopila je k vratom in prisluzkovala.

Iz gornjega nadstropja je čula šum in ropot in vmes robati smeh vojakov. Premetavali so Déroulédovo spalnico v prvem nadstropju, na skrajnem levem koncu hodnika.

Še je imela morebiti čas, da izvrši svojo namero. Tvegati je bilo treba. Šlo je za Pavlovo življenje —. Torbica ni smela ostati v njegovi sobi. Gotovo bi jo našli, kajti kdo ve kako se bodo dogodki še razvijali —.

Skrila je torbico med gube svojega širokega krila, smuknila iz sobe in po stopnicah navzgor.

Nihče je ni videl. Tiho je stopala in po prstih, pohitela je na desno in že je bila v svoji sobici. Neslišno je zaprla vrata.

Koj so bile škarje pri rokah, naglo je prerezala usnje in papirji so se usuli pred njo na mizo.

Ni imela časa, da bi je pregledala. Pa saj je že koj na prvi pogled videla, kako nevarni so za Pavla. In skoraj vse je pisal lastnorčno!

Pograbila jih je v kup in jih nesla k peči. Škoda da je bilo avgusta! Kako enostavno bi bilo, če bi je mogla sežgati v peči!

Pomišljala je.

Pred pečjo je ležala pločevinasta posoda za pepel. Vanjo je stresla papirje. Pa ognja ni bilo —.

Tamle pred podobo Matere Božje je brlela ojnata svetiljka. Previdno jo je nesla, da ji ni ugasnila, izlila je olje na papir in ves kup užgala ob lučici.

Naglo so se vneli papirji, še sama je pomagala in kmalu so bili dragoceni potni listi in nevarna pisma kup pepela. Le tu pa tam je ostal kak košček še nezgorel, ker je bil papir pretrd ali pa ker je ogenj prehitro ugasnil. Pavlove pisave pa ni bilo več poznati.

Vrgla je pepel v peč in osnažila pločevinasti podstavek, kolikor se je v naglici dalo.

Pa kaj bo s torbico —? Ni se dala sežgati.

Za trenutek jo je držala zamišljena v roki, nato pa jo je vrgla v kovčeg med svojo obleko.

Zadovoljna s svojim delom je odhitela v Pavlovo sobo.

Ni ji bilo treba dolgo čakati.

Merlin seve ni ničesar našel in resno je preudarjal, ali ga ni Julietta zvodila za nos.

Njegovo obnašanje do Dérouléda se je vidno spremenilo. Postajal je prijazen, da, dobronljiv. Bal se je Dérouléda in njegovega vpliva pri ljudstvu. Dovolil mu je celo, da je smel stopiti k materi in jo pomiriti.

Njegova jeza pa se je obrnila zoper povzročitelja brezuspešnega iskanja. Praznih rok ni hotel stopiti pred tovariše. In sklenil je, da jim prižene — Julietto.

Iskanja in stikanja po stanovanju pa vkljub temu ni opustil. Prav nič ni dvomil, da je Dérouléde v resnici izdajalec. In našel bo dokaze, si je pravil, če so vobče še v hiši.

Sel je z vojaki v kuhinjo nad Anico in staro Petronelo.

Dérouléde pa je potolažil mater, ki je vsa obupana in objokana trepetala za sinovo življenje. In nato sta šla oba, da poiščeta Julietto.

Srečala sta jo na hodniku. Djala je prst na usta in šepnila:

»Pssst! —! Pisma so uničena! Sežgala sem jih!«

»In jaz vam dolgujem življenje —!«

Z vso dušo je govoril, hvaležnost mu je polnila srce in veselje in ponos, da tako zelo skrbi zanj.

Julietta pa je prebledela pri njegovih besedah in njene velike, temne oči so strmele vanj kakor okame-nele.

Prestrašil se je. Misli je, da se bo onesvestila, da so bili pravkar preživeli prizori preveč za njene živce. Pri-

jel jo je za roko in jo peljal v svojo sobo. Mati je stopila za njima.

Nema, blede je omahnila Julietta na stol. Pavel je pozabil na nevarnost, pozabil na svet in na vse, pokleknil je poleg nje in jo prijel za roko.

Mati je sedla v oddaljen kot. Ni ju hotela motiti. Tako zelo se je bala za sina, kar verjeti ni mogla, da bi bila nevarnost že mimo.

Julietta se je hudo borila s svojim srcem. Razum, pravičnost, poštenje, vse ji je pravilo, da ni vredna ljubezni moža, ki ga je izdala, vest ji je pravila, in vevala, da ga ne sme, da ga ne more ljubiti. Toda srce jo je vleklo k njemu z vso neustavljivo, nepremagljivo silo prve ljubezni.

Obsedela je, ni mu branila roke. Tiho je poslušala kar ji je govoril in tudi sama je pozabila na pretečo nevarnost, pozabila na Merlina, na pisma, na ovadbo —.

Toliko ji je imel povedati. Hvaležnost, ljubezen mu je silila na ustnice. Burno, naglo je govoril, šepetaje, malo je bilo časa, ločila se bodeta, morebiti za dolgo časa, morebiti —.

Vrata so se odprla in zbudila sta se iz svojih sladkih sanj.

Anica je stala med zavesami, divje in preplašeno je gledala, blede je bila.

Dérouléde je planil na noge. Na mah je pozabil na lastno srečo, ko je videl blede obraz Aničin.

»Kaj ti je —?« je hlastnil. »Ali so siroveži —?«

Anica se mu je izognila in pohitela h gospe Dérouléde, kot bi le pri njej upala na sočutje in tolažbo.

»Nič ni bilo hudega«, je odgovorila s prisiljenim mirom. »Petronela je bila pri meni v kuhinji in odpreti sva jim morali vse predale in obrniti vse lonce. In potem so naju izpraševali.«

»Izpraševali —? Kaj?«

»O tebi, o gospe materi in — o državljanki, ki je tvoj gost.«

Dérouléde je ni razumel. Tako čudno se je obnašala, vsa razburjena je bila in v pesti je stiskala list papirja.

(Dalje prihodnjič.)

Išče se v prijetnem kraju Dravske doline meblirano stanovanje, obstoječe iz 2—3 sob in kuhinje, za julij in avgust. Ponudbe z navedbo cene pod »Lepa lega« na upravo lista. 298. 2—1

Oglasil v Razstavnem Vestniku Industrijsko-obrtne razstave v Mariboru

katera se vrši NEPREKLICNO od 10. do 28. avgusta 1924

imajo najboljši uspeh.

Vestnik izide v drugi polovici meseca maja v nakladi 20.000 izvodov in se bo razpóslal brezplačno trgovcem, industrijalcem, obrtnikom in drugim pridobitnim krogom. — Oglase nabirajo nalašč zato nastavljeni pooblaščenca. Konec sprejemanja oglasov v torek, dne 20. maja 1924.

Lepo posestvo z vinogradom se poceni proda. Vpraša se v gostilni Scherag, Kamnica. 295

Pozor!

Dalmatinska in istrijska črna vina se dobijo v gostilni Izidor Copetti, Maribor, Vojašniška ulica 5, od 10 din. do 14 din. liter, čez ulico 1 dinar ceneje.

Hotel Halbwidl, Maribor

sredi mesta.

Vsak četrtek zvečer in v nedeljo predpoldne družinski koncerti.

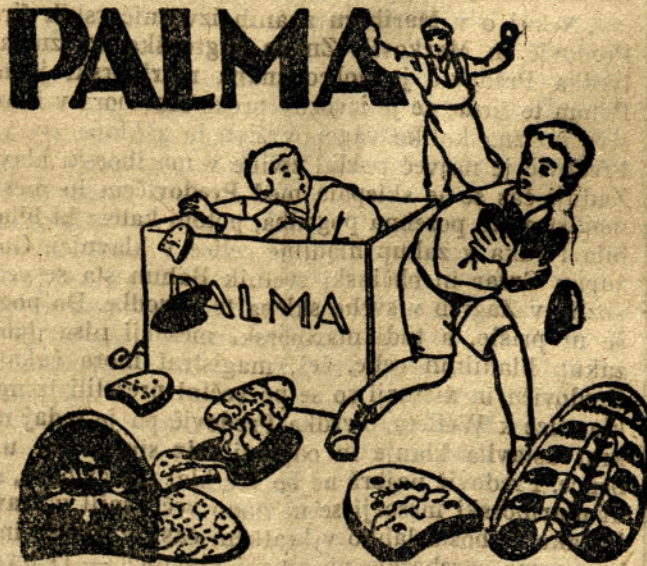
Pomnoženi orkester. Pri lepem vremenu na vrtu.

Znano dobra dunajska kuhinja. Izvrstna vina. Specijaliteta: sočni guljaž. — Götzevo Bock in marčno pivo.

Vse kar nudimo je »vedno dobro, nikdar drago.«

K obilnemu obisku vabita najljubneje

Andrej Halbwidl in gospa.

kačuk pete in kačuk podplate

nosijo deca in odrasli, ker so ti trajni, ceni in se ugodno nosijo.

CUNJE

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

Voršič,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

Šlrite „Stražo“!

VELIKA RAZPRODAJA!

Za znižanje zaloge se bode

manufakturno blago

Samo prvovrstno blago!

globoko pod nakupno ceno prodajalo, dokler bo na razpolago.

Največja izbira!

Aleksandrova cesta 9 MARIBOR Aleksandrova cesta 9

ALOJZ HOBACHER

287 6—2